

ความรู้สึกของเด็กปี 2

ฐาปนพงศ์ ยีขุน

5608730833

246

บ่ายวันหนึ่งในช่วงปิดเทอมซัมเมอร์เดือนพฤษภาคมปี 57 ผมนั่งอยู่คนเดียว

แถวตึกคณะที่รังสิต ฟังเสียงนกร้อง พร้อมด้วยเสียงของใบไม้ที่มีลมพัดผ่าน แทบจะไม่มีใครอยู่ที่นั่นเลย เพื่อนๆ พี่ๆ ก็กลับบ้านกันไปหมด มีแค่ผมที่นั่งอยู่ที่นั่น ที่อยู่กันก็เห็นจะมีแต่ พี่ๆ เจ้าหน้าที่ ปรภ. และแม่บ้าน เป็นบรรยากาศที่เงียบเหงาและสงบเงียบ ต่างกับช่วงเวลาเปิดเทอมที่จะเห็นผู้คนเดินผ่านไปผ่านมา หรือไม่ก็นั่งเล่นนั่งอ่านหนังสือ หรืออาจจะสูบบุหรี่ ทำกิจกรรมต่างๆ อยู่ในบริเวณคณะอยู่ตลอดเวลา เป็นช่วงเวลาที่ผมได้นั่งคิดทบทวนตัวเองกับสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้น และได้ทำมาตลอดช่วงเวลาของการเป็นนักศึกษาปี 1 ที่ผ่านมา ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ได้เรียนรู้ในอะไรหลายๆ อย่างจากคณะนี้ และมหาวิทยาลัยแห่งนี้ ขณะเดียวกันก็เป็นช่วงเวลาที่ได้เริ่มต้นเตรียมตัว และได้เรียนรู้กับการรับมือต่อโลกภายนอกก่อนที่จะจบการศึกษาแล้วไปเผชิญเมื่อเป็นบัณฑิตแล้ว

เมื่อตอนปี 1 เป็นช่วงเวลาที่ต้องเริ่มปรับตัว ปรับการใช้ชีวิต และปรับการเข้าสังคม จากวัยมัธยมมาสู่วัยมหาวิทยาลัย ต้องเจอเพื่อนใหม่ ต้องพบปะกับผู้คนที่มีความแตกต่างหลากหลายและเยอะขึ้นมากกว่าเมื่อตอนมัธยม ขณะเดียวกัน ก็ต้องปรับตัวให้เข้ากับการเรียนในระดับมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นการเรียนแบบใหม่สำหรับผม

เพราะค่อนข้างต่างจากการเรียนตอนมัธยมอยู่มาก เป็นการเรียนที่ไม่ได้สอนให้ท่องจำเหมือนตอนมัธยม ต้องตั้งใจฟังและคิดตามไปด้วยตลอดทั้งคาบ และที่สำคัญที่สุดก็คือเป็นการเรียนที่เปลี่ยนความคิดของผม และทำให้กระบวนทัศน์ในการมองโลกของผมเปลี่ยนไป เมื่อนั่งคิดทบทวนย้อนนึกดูแล้ว ก็พบว่ามียุ่ 4 วิชาหลักที่ช่วยเปิดมุมมองของผมที่มีต่อโลกให้กว้างขึ้น ได้แก่ TU 110, SA 241, AN 201 และ SO 201

วิชาสหวิทยาการมนุษยศาสตร์ (TU 110) เป็นวิชาแรกที่ผมได้เรียนในตอนปี 1 และเป็นวิชาบังคับที่ทุกคณะต้องเรียน เป็นวิชาแรกๆ ที่ผมชอบ เพราะไม่ได้สอนแบบล้างสมองให้มองสิ่งต่างๆ เป็นข้อตรงข้ามที่ว่าอะไรคือดี อะไรคือเลว อันไหนสีขาว อันไหนสีดำ แต่สอนให้เราใช้ทฤษฎีต่างๆ มามอง มาสวมเหมือนแว่นตา แล้วมองสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นรอบตัวว่าทำไมถึงเป็นแบบนี้ แล้วทำไมเราถึงต้องมองว่ามันเป็นอย่างนี้ ทำให้เข้าใจโลกได้มากกว่าเดิม ด้วยกระบวนทัศน์ที่เปิดกว้างขึ้นมากกว่าตอนมัธยม

อย่างเช่น ในคาบของวรรณกรรมกับอำนาจก็จะสอนให้วิเคราะห์และเข้าใจถึงการใช้วรรณกรรมในฐานะเครื่องมือในการสร้างอำนาจและถูกใช้ในการต่อรองกับอำนาจของกลุ่มต่างๆ ในสังคม โดยผู้ใช้ก็จะมีตั้งแต่ฝ่ายรัฐที่พยายามปลูกฝังชุดอุดมการณ์บางอย่างผ่านตัวงานวรรณกรรม แล้วสนับสนุนเผยแพร่ให้ถึงประชาชนทั้งหมด รวมทั้งการสั่งห้ามเผยแพร่วรรณกรรมที่เป็นปฏิปักษ์ต่ออุดมการณ์ชุดนี้ และอีกฝ่ายที่พยายามต่อต้านด้วยการใช้งานวรรณกรรมเผยแพร่ความคิดของฝ่ายตนเพื่อช่วงชิงพื้นที่ทางสังคมจากฝ่ายรัฐ จึงเป็นคาบที่ช่วยให้ผมเข้าใจในเรื่องของอำนาจที่มันพยายามเข้ามาควบคุมความคิดของเรา ด้วยแบบเรียนที่เคยเรียนเมื่อตอนเด็กๆ และวรรณกรรมเรื่อง *สี่แผ่นดิน* ที่มีชุดความคิดบางอย่างถูกใส่อยู่ในเรื่องนี้

วิชาต่อมาคือ เพศสถานะในสังคม (SA 241) เป็นวิชาที่สองที่ผมได้เรียน เพราะเรียนในคาบบ่าย ส่วนคาบเช้าเป็น TU 110 ทำให้เรียนต่อกัน เป็นวิชาพื้นฐานของคณะ วิชานี้ทำให้ผมมองสังคมในมิติทางเพศมากขึ้น ทำให้เห็นถึงอำนาจของผู้ชายที่เข้าไปมีอิทธิพลในระดับความคิดของผู้คนในสังคมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จนกลายเป็นความคิดพื้นฐานในวัฒนธรรมต่างๆ โดยเข้าไปมีอิทธิพลครอบงำความคิดของผู้หญิงให้ปฏิบัติเพื่อสนองต่อผู้ชาย รวมทั้งคนที่เป็เพศทางเลือกก็ยอมรับและถูกรอบงำด้วย จนถูกเบียดขับออกไปเป็นชายขอบของสังคมโดยคนที่มีเพศสร้ะเดียวกัน แต่ต่างกันที่เพศวิถีและเพศสถานะ ช่วยให้ศึกษาและทำความเข้าใจสังคมได้ในอีกมุมมองหนึ่งที่ต่างออกไป เป็นการมองที่ลุดอคติทางเพศลง และเปิดใจในการทำ

247

ความเข้าใจมากขึ้น ส่งผลให้มองเห็นความคิดของคนที่ถูกละเลยไป เช่น กลุ่มเพศทางเลือก ผู้หญิงที่ไม่ได้รับการศึกษา ผู้หญิงที่ยากจน เป็นต้น

วิชาต่อมาที่ช่วยในการเชื่อมโยงความคิดและการมองโลกในมุมใหม่มากขึ้นก็คือ วิชามานุษยวิทยาเบื้องต้น (AN 201) เป็นวิชาพื้นฐานของคณะเช่นกัน วิชานี้ได้สอนให้เข้าใจถึงมโนทัศน์พื้นฐานต่างๆ ทางด้านมานุษยวิทยาที่ใช้ในการศึกษาวัฒนธรรม และสังคมเฉพาะต่างๆ เช่น ชนเผ่า คนชายขอบ คนเร่ร่อน คนพิการ เป็นต้น ถึงแม้ว่าในอดีตจะมีจุดกำเนิดมาจากการทำงานเพื่อรับใช้เจ้าอาณานิคมก็ตาม ซึ่งในปัจจุบันเป็นความรู้ที่จำเป็นอย่างยิ่งในการศึกษาและทำความเข้าใจในสังคมและวัฒนธรรมนั้นๆ ว่ามีความแตกต่างเฉพาะกันไป รวมถึงเข้าใจในปัญหาเฉพาะหรือปัญหาเชิงโครงสร้างที่เกิดขึ้นเพื่อหาวิธีการหรือแนวทางในการแก้ปัญหาเหล่านั้นๆ ได้ โดยหลักๆ ที่ส่งผลต่อความคิดของผมก็คือ การศึกษาแบบปราศจากอคติทางชาติพันธุ์ เพื่อมองว่าวัฒนธรรมนั้นๆ ไม่สามารถนำมาเปรียบเทียบกันว่าวัฒนธรรมไหนมีค่าสูงกว่า มีความดีงามมากกว่ากัน และได้ทำความเข้าใจกับคำว่า วัฒนธรรม เสียใหม่ ว่ามันไม่ใช่สิ่งที่จะต้องวิพากษ์หรือติงามเสมอไป มันคือทุกๆ สิ่ง มันคือกิจกรรมต่างๆ ของมนุษย์ตั้งแต่ การกิน นอน ขับถ่าย การค้า ความสัมพันธ์ ตลอดไปจนถึงข้าวของเครื่องใช้ต่างๆ

และอีกวิชาหนึ่งที่ส่งผลต่อผมก็คือ วิชาสังคมวิทยาเบื้องต้น (SO 201) เป็นวิชาพื้นฐานของคณะอีกเหมือนกัน เป็นวิชาที่ได้สอนให้เข้าใจถึงมโนทัศน์พื้นฐานเบื้องต้นทางด้านสังคมวิทยา ทำให้เข้าใจและมองสังคมอย่างเป็นกระบวนการ เข้าใจถึงพฤติกรรมทางสังคมที่เกิดขึ้นของมนุษย์ ซึ่งมีพลวัต เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการศึกษาและทำความเข้าใจปรากฏการณ์ทางสังคมต่างๆ ที่เกิดขึ้น เช่น ค่านิยมของวัยรุ่น กระแสแฟชั่นต่างๆ กระแส K-pop Hipster ตลอดจนปัญหาวิกฤตการณ์ทางการเมือง และการคืนความสุขให้คนในชาติโดยรัฐบาลในปัจจุบัน เป็นวิชาที่ส่งผลต่อความคิดของผมให้มองสังคมและทำการศึกษารายอย่างเป็นระบบ เป็นวิทยาศาสตร์ และร่วมเปลี่ยนแปลงสังคมให้มีความเสมอภาคมากขึ้น

วิชาทั้ง 4 วิชาที่กล่าวมานี้ เป็นวิชาที่ผมได้เรียนเมื่อตอนปี 1 แต่ไม่ใช่ทั้งหมดของวิชาที่เรียน หากแต่เป็นวิชาที่ช่วยขัดเกลาความคิดและเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ในการมองโลกของผม ทำให้มองเห็นสิ่งต่างๆ รอบตัวอย่างละเอียด รอบด้าน และหลากหลายมิติมากขึ้น รวมทั้งเคารพในความแตกต่างหลากหลายทางสังคม วัฒนธรรม และความคิดของผู้อื่นมากขึ้นกว่าแต่ก่อน

นี่คือสิ่งที่ได้ตระหนักขึ้นหลังจากที่นั่งทบทวนตัวเองว่าเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรบ้างในช่วงตลอดระยะเวลา 1 ปีที่ผ่านมา ทำให้เกิดความรู้สึกที่ว่า เราโตขึ้นมากกว่าเมื่อตอนเป็นเด็กมัธยมผมเกรียน มีความคิดมากขึ้น มองสิ่งต่างๆ ละเอียดยิ่งขึ้น รู้จักตั้งคำถามในเชิงวิพากษ์หรือวิเคราะห์มากขึ้น และเป็นผู้ใหญ่มากขึ้น ก็ด้วยการขัดเกลาจากทั้ง 4 วิชาที่ว่านี้เอง แต่ในขณะเดียวกันก็เกิดความรู้สึกที่ยากจะอธิบายให้คนใกล้ชิด เพื่อน ญาติสนิท มิตรสหาย และคนอื่นๆ ทว่าไปที่ไม่ได้มีความสนใจทางด้านสังคมศาสตร์ ฟังและเข้าใจในสิ่งที่ผมพยายามจะบอก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นที่ว่า คณะนี้เรียนเกี่ยวกับอะไร เรียนไปทำไม และจบไปแล้วทำงานอะไรได้บ้าง เมื่ออธิบายให้เขาฟัง เขาก็จะสับสนนี้กว่าผมเรียนสังคมสงเคราะห์ซึ่งเป็นคณะเพื่อนบ้านที่หนักที่สุดก็คือการที่เขาเห็นว่าเรียนวิทยาศาสตร์ เพราะเข้าใจผิดในชื่อของคณะว่าเป็นสังคมวิทยาศาสตร์ และที่ซ้ำร้ายก็คือโดนเข้าใจผิดอยู่ว่า เรียนเกี่ยวกับสังคมศึกษาแบบที่เคยเรียนกันในสมัยมัธยม และส่วนตัวผมเองนั้น ก็มักจะโดนเพื่อนเก่าเข้าใจผิดว่าเรียนรัฐศาสตร์ หรือไม่ก็นิติศาสตร์อยู่เสมอ พอถูกถามว่าจบไปทำงานอะไร ก็ยิ่งอธิบายยากขึ้นอีก ทำให้มีคำตอบแต่ไม่ก็ชุดที่พอจะตอบเขาให้เขาเข้าใจก็คือ จบไปเป็นนักวิจัย นักวิชาการ และนักการตลาด

นี่ก็คือความรู้สึกที่เกิดขึ้นหลังจากผมนั่งทบทวนตัวเอง และมักจะเกิดขึ้นบ่อยๆ เมื่อผมกลับไปเยี่ยมเยือนโรงเรียนเก่า หรือพบเจอได้พูดคุยกับเพื่อนเก่า และนี่ก็คือความรู้สึกของผมที่มีต่อคณะและวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์